

e-lekcije

LIFE
Lynx

LIFE
Lynx

ko
čev
sko

Partnerji / Partners

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

ZAVOD ZA GOZDOVE
SLOVENIJE

Univerza v Ljubljani

ACDB
Action for wildlife

TECHNICAL UNIVERSITY IN ZVOLEN

Lovska zveza Slovenije

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

BIOM

UDRUGA / ASSOCIATION

Sofinancerji / Cofinancers

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA
OKOLJE IN PROSTOR

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA
Office for Cooperation with NGOs

FOND ZA ZAŠČITO OKOLISA I
ENERGETSKU UČINKOVITOST

MINISTRSTVO
ŽIVOTNEHO PROSTREDJA
SLOVENSKEJ REPUBLIKI

euronatur

PO SLEDEH
RISINJE MALE

NAJ SE DOGODIVŠČINA ZAČNE!

Dobrodošel(a) na Risovi poti!

Na njej spoznaš risinjo Malo in odkriješ, kakšna žival je ris in zakaj je ogrožena. Raziskovalka Urša ti bo razkrila, kakšne težave pestijo rise in kako se jim raziskovalci približajo, da bi spoznali njihovo vedenje.

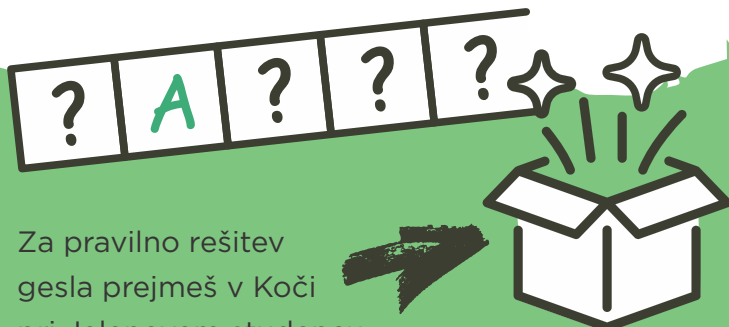
Radovedno opazuj svet okoli sebe in sledi tej oznaki:

Pomagaj Mali in Urši pri iskanju odgovorov na vprašanja, ki so v knjižici označena z zelenim oblačkom in zaporedno številko vprašanja:

Obkroži črko, s katero je označen pravilen odgovor, in jo vpiši v tabelo na koncu knjižice.

Za pravilno rešitev gesla prejmeš v Koči pri Jelenovem studencu posebno nagrado.

ZEMLJEVID RISOVE POTI

Risova pot je označena z markacijo risa in je dobra izbira za potep po kočevskih gozdovih. Pot je krožna in se začne na gozdni jasi, v bližini Koče pri Jelenovem studencu. Ima osem tematskih postaj, preko katerih spoznaš zanimivosti iz risjega sveta

SPOŠTUJ NARAVO

- Smeti ne puščaj v naravi.
- Hodi po označeni poti.
- Ne trgaj gozdnega cvetja, gob in mahu.
- Ne govori preglasno, da ne motiš živali.
- Bodi prijazen do narave in ljudi.

Ime:
MALA

Vrsta:
EVRAZIJSKI RIS
(Lynx Lynx)

Velikost:
70-130 CM V DOLŽINO,
PRIBLIŽNO 65 CM V VIŠINO

Teža:
12-35 KG

Najljubša jed:
SRNJAD

Kaj najraje počnem...
RADA HODIM PO SKALAH IN PODRTIH DREVESIH
ALI POČIVAM NA SKALNIH POLICAH.

JAZ SEM
RISINJA MALA.
KDO SI PA TI?

IZPOLNI SVOJO
OSEBNO IZKAZNICO.

Ime:

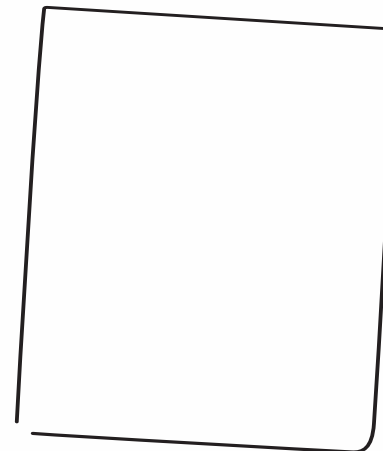
Vrsta:

Višina:

Teža:

Najljubša jed:

Kaj najraje počnem...

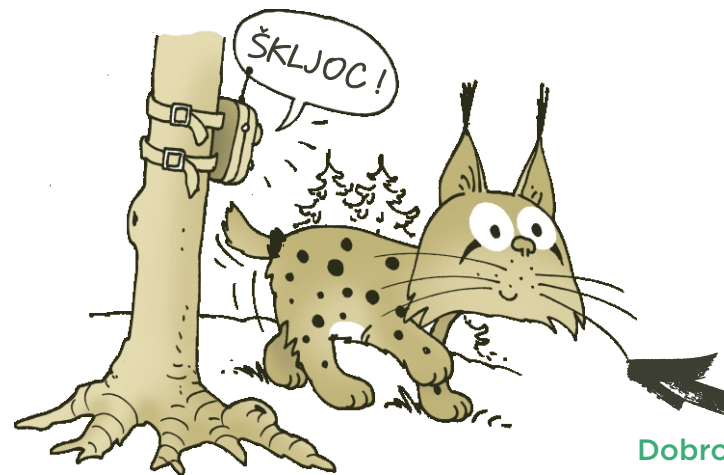

RISOV PORTRET

Evrazijski ris je največja mačka v Evropi. Velik je za 3 domače mačke. Prepoznaš ga po mačji glavi s trikotnimi uhlji, ki se končajo z značilnimi čopki. Na ličnicah ima zalizce, ki naredijo glavo na videz še večjo. Telo ima podolgovato z dolgimi nogami, rep pa je kratek, s črno konico.

1?

- S po dolgem košatem repu
- O po čopkih na ušesih
- A po črnem kožuhi

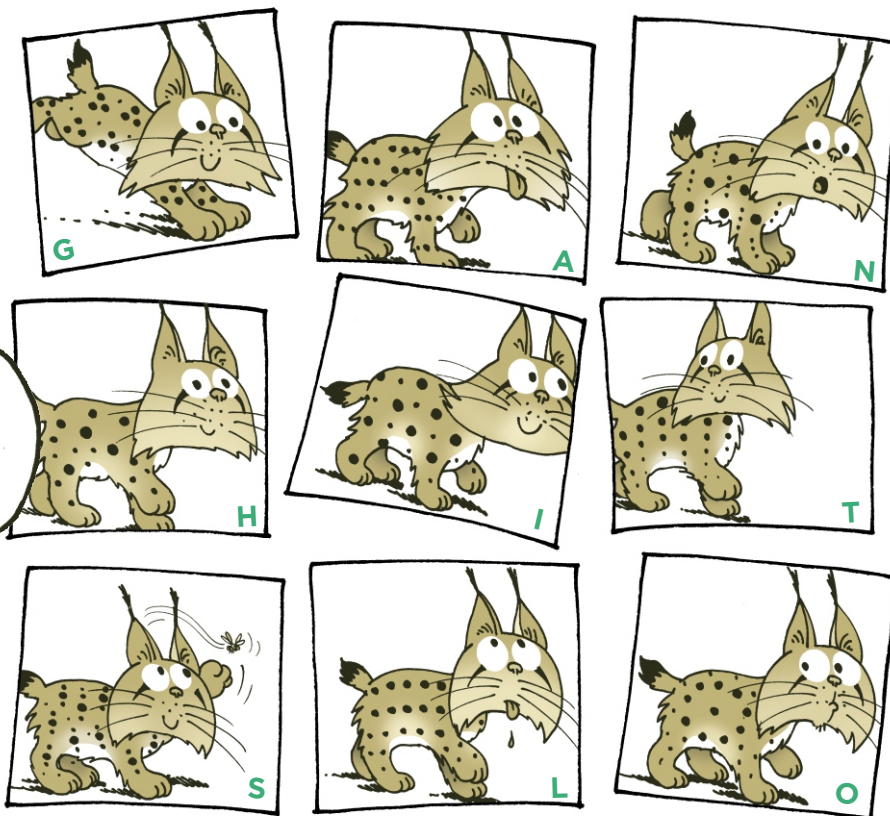
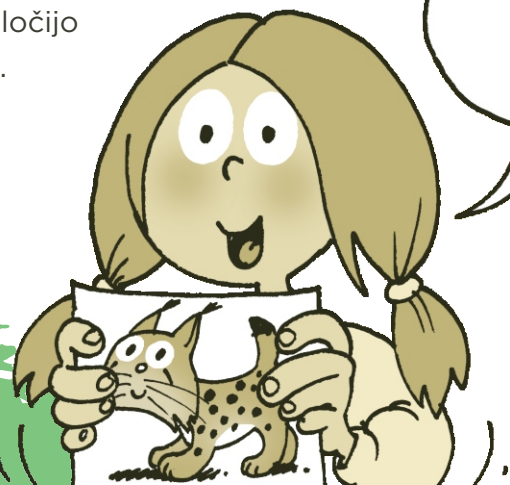

2?

Dobro poglej risinjo Malo in poišči fotografijo na kateri se nahaja.

Risji kožuh je rjavo obarvan. Ima edinstven vzorec lis in pik. Vsak ris ima drugačnega, podobno kot imamo ljudje različne prstne odtise. S to lastnostjo risovi pomagajo tudi raziskovalci, ki s pomočjo samodejnih kamer v naravi risove fotografirajo. Preko posnetih fotografij lahko posamezne risove med seboj ločijo in jih preštejejo.

TEJ METODI REČEMO FOTO-IDENTIFIKACIJA

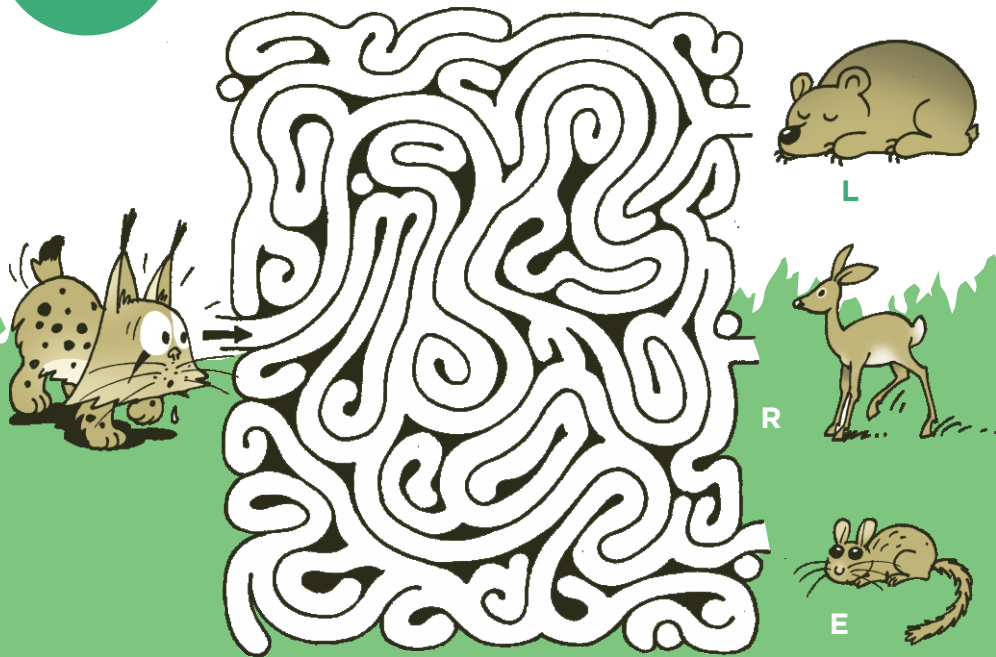

RISOV JEDILNIK

Ris je plenilec in je izključno mesojeda žival. Najraje je srne. Ima ostre kremplje in močne zobe, ki mu pomagajo uloviti plen. Svojega plena ne preganja, kot to počne volk. Njegova srčna mišica namreč ni dovolj močna, da bi tekal na dolge razdalje. Ris lovi iz zasede, kar pomeni, da se srni poskuša čim bolj potihoma in neopazno približati ter se nato bliskovito požene nanjo. Svoje kremplje lahko vpotegne v kožne gube prstnih blazinic. Tako se lahko neslišno približa plenu, potem pa ga bliskovito naskoči.

3?

Pomagaj Mali poiskati pot do njenega najljubšega kosila.

Ampak srna je velika in ris celega naenkrat ne more pojesti!

- L | plen odvehem na drevo
- A | zagrebem ga in prekrijem z listjem
- P | dam ga v hladilnik

4?

KAJ NAJ STORIM Z OSTANKI PLENA?

OB OSTANKIH PLENA NAMESTIMO KAMERE IN OPAZUJEMO, KDO GA BO NAŠEL.

RISOVO ŽIVLJENJE

Risi lovijo in živijo sami. Kljub temu se med sabo ves čas sporazumevajo v svojem jeziku in se prepoznavajo. Ta pogovor oziroma komunikacija poteka preko vonja. Risi območje svojega doma označujejo z urinom, pravimo, da markirajo svoj teritorij. Označevalna mesta so po navadi opazni, pokončni elementi, kot so mladi iglavci, štori, značilne skale in zapuščene gozdne kočice. Takšna mesta drugi risi, ki jim je sporočilo namenjeno, hitro opazijo.

5?

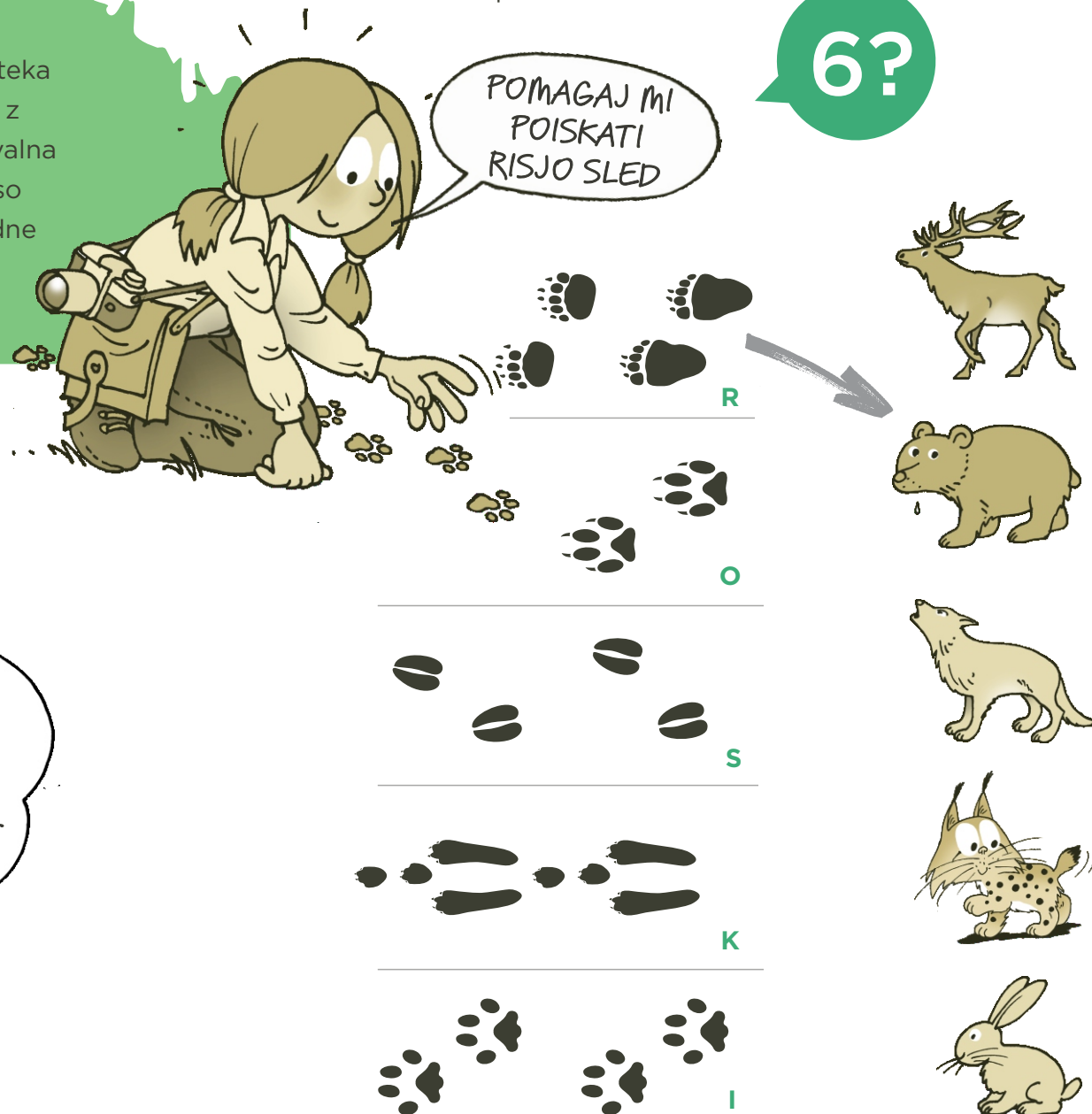
Kakšen način življenja ima ris?

- N ris je samotar
- Z ris živi v paru
- K risi živijo v velikih skupinah

Risa v naravi težko opazimo, zato raziskovalci iščejo sledi, dlako, iztrebke in ostale znake prisotnosti risa.

6?

RISOV DOM

Ris rad hodi po podrtih deblih, po robovih grebenov, skale pa mu služijo kot razgledne točke. Kraško površje s skalami, ki so ponekod prekrite z mahom, mu omogočajo, da se giblje tiho. Se spomniš, zakaj je za risa to zelo pomembno?

V kraških kotanjah in vrtačah pogosto ulovi svoj plen, ki mu na tako razgibanem površju težko uide. Večje skalne stene in grebene, od koder imajo dober razgled nad okolico, risi radi uporabljajo za svoja počivališča podnevi, ko se zadržujejo čim bolj stran od človeka in njegovih naselij.

Kje bi ris lahko počival? Nariši ga!

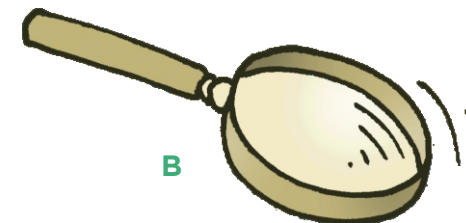
Raziskovalci za spremljanje gibanja risov uporabljajo tudi telemetrijo. Risa opremijo s posebno ovratnico, ki pošilja podatke o natančnih položajih živali. V ta namen na primerno mesto namestijo zabojno past. Ko se ris ujame v past, se sproži alarm, raziskovalci odhitijo tja, risa uspavajo, mu namestijo telemetrično ovratnico in ga izpustijo v naravo. Telemetrična ovratnica raziskovalcem pošilja natančne podatke o gibanju živali.

Pomagaj raziskovalki Urši izbrati pravi pripomoček za spremljanje gibanja risov.

7?

M

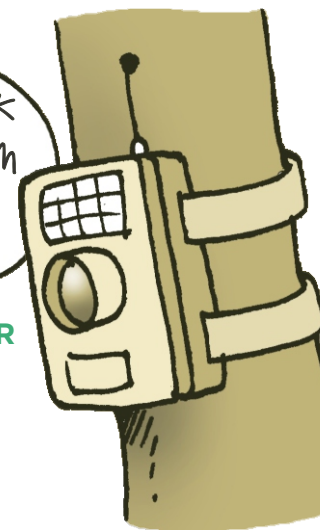

B

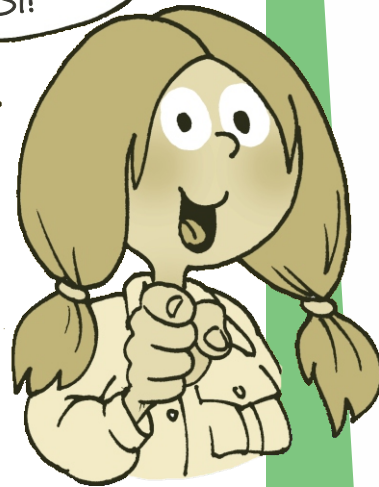

KATERI PRIPOMOČEK NAJ IZBEREM, DA BOM VEDELA, KJE HODI NAŠ RIS?

R

RAZISKUJ TUDI TI
IN PREIZKUSI SVOJE
ČUTE! KAJ VIDIŠ, SLIŠIŠ
TIPAŠ IN VOHAŠ?
NARIŠI!!

RISOVA SUPER ČUTILA

Risa v naravi težko opazimo. S pomočjo velikih, gibljivih uhljev, nas hitro zasliši in se umakne. Kot pretežno nočen lovec ima oči dobro prilagojene na mrak, dobro pa vidi tudi podnevi. Pri lovu se zanaša predvsem na sluh in vid. Voh je pri lovu manj pomemben. Lahko pa z njim ovoha sporočila drugih risov in hitro razbere, ali gre za tekmeца ali samico, pripravljeno za parjenje.

8?

- T zaradi velikih uhljev s čopki
- O ker imam oči prilagojene na mrak
- J ker ponoči hitreje zavoham plen

VIDIM

SLIŠIM

TIPAM

VOHAM

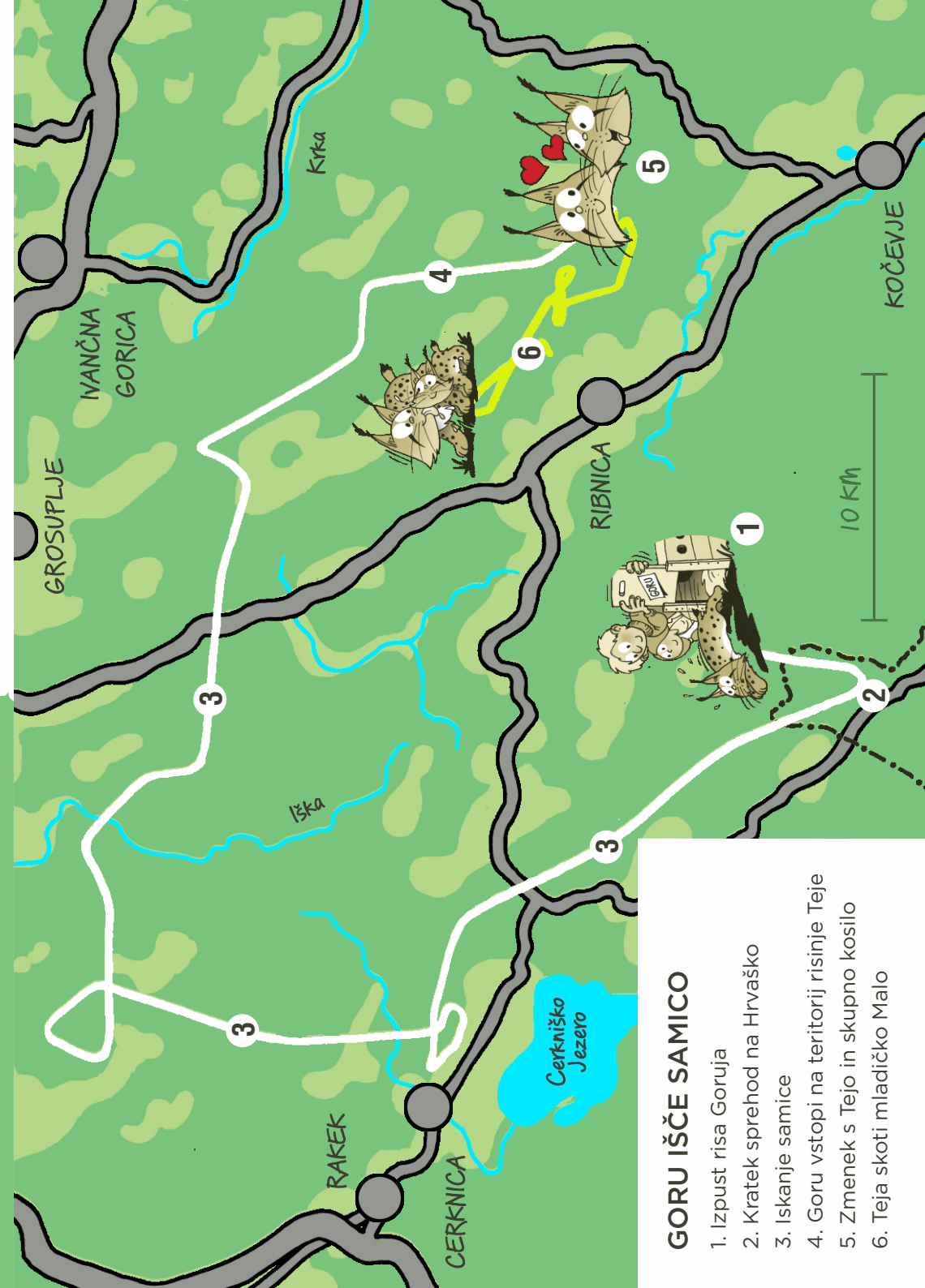
RISJI MLADIČKI

Risi so samotarji, družijo se le v času parjenja, od polovice februarja do konca marca. Samec lahko v tem času v iskanju samice prepotuje velike razdalje. Samica v maju skoti dva ali tri slepe in gluhe mladiče, ki jih skrrije na varno mesto. To so običajno skalne razpoke, skalni previsi ali korenine podrtih dreves. Mladiče vzgaja sama. V avgustu dovolj odrastejo, da jih samica vodi do plena. Skupaj z mamo ostanejo do naslednje sezone parjenja.

9?

KAKO DOLGO
OSTANEJO MLADIČI
Z MAMO RISINJO?

- I 2 meseca
- R 10 mesecev
- K 2 leti

GORU IŠČE SAMICO

1. Izpust risa Goruja
2. Kratek sprehod na Hrvaško
3. Iskanje samice
4. Goru vstopi na teritorij risinje Teje
5. Zmenek s Tejo in skupno kosilo
6. Teja skoti mladičko Malo

RISI V TEŽAVAH

Ali veš, da so slovenski risi v težavah? V preteklosti so risi izginili iz naših gozdov in lovci so jih pred približno 50 leti ponovno naselili na tem območju. Ker jih je bilo malo in se niso srečevali z risi iz drugih območij, so se parili med seboj, kar pomeni, da so se zelo kmalu začeli pariti s sorodniki. Če se parita sorodna risa, je več možnosti za nastanek bolezni, zmanjša se uspešnost preživetja in razmnoževanja. To se dogaja z našimi risi, ki zato že drugič potrebujejo našo pomoč.

Kaj je trenutno največja grožnja našim risom?

- I | parjenje v sorodstvu
- G | primanjkljaj hrane
- V | izguba življenjskega prostora

10?

11?

- B | nič se ne da storiti
- S | z doselitvijo novih risov
- E | risov sploh ne potrebujemo

KAKO LAHKO
LJUDJE POMAGATE
RISOM V TEŽAVAH?

SEVEDA
OBSTAJA REŠITEV!
LAHKO PRIPELJEMO
NESORODNE ŽIVALI IN
REŠIMO RISE PRED IZUMRTJEM!

REŠEVANJE RISOV

Da bi rešili risa pred ponovnim izumrtjem, so v projektu LIFE Lynx v Slovenijo in Hrvaško pripeljali več novih risov. Mala je potomka prvega doseljenega risa Goruja - to je dokaz, da so se doseljeni risi dobro vključili v populacijo!

POPULACIJA SO
OSEBKI ISTE VRSTE, KI ŽIVIJO
NA DOLOČENEM OBMOČJU,
V DOLOČENEM ČASU

12?

Iz katerega gorovja so
doselili rise v okviru
LIFE Lynx?

- A | iz Karpatov
- K | iz gorovja Ural
- L | iz Alp

SAMO JENČIČ

ZAKAJ POTREBUJEMO RISA?

Ris je krovna vrsta - za svoje življenje potrebuje velika območja. Če varujemo risa, varujemo tudi njegov življenjski prostor in vse ostale rastlinske in živalske vrste, ki tam živijo. Ris je v Sloveniji zaščiten. Ohranimo ga za prihodnje rodove!

Pod dežnik nariši tudi druge vrste, ki jih varujemo z ohranjanjem risa.

REŠITEV NAGRADNEGA KVIZA

Zdaj veš veliko novega o risu! Steci v Kočo pri Jelenovem studencu po zaslužno nagrado! V primeru, da kočica ne obratuje, lahko nagrado prevzamete v enem od turistično informacijskih centrov v Kočevju (Hostel Bearlog, Camp Jezero, TIC Železnica).

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

9	10	11	12
---	----	----	----

Naslov

PO SLEDEH RISINJE MALE

Avtorice

Irena Kavčič, Nina Jankovič, Ana Pšeničnik

Ilustracije:

Samo Jenčič

Oblikovanje

Folio d.o.o.

Izdajatelj

Univerza v Ljubljani,
Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

Spletni naslov:

www.lifelynx.eu

1. spletna izdaja:

Publikacija je nastala v okviru projekta
LIFE Lynx - s finančno podporo finančnega
mehanizma Evropske unije LIFE.

Ljubljana, maj 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 118848259

ISBN 978-961-6822-89-3 (PDF)